

Niels Fredrik Dahl

Eddy Waumans

Niels Fredrik Dahl (1957) heeft naast gedichten, novellen en romans ook voor het toneel geschreven: voor Som torden (200) kreeg hij de Ibsenprijs. Hij brak echt door met På vei til en venn (2002 – Brageprijs). Dit boek en ook I fjor sommer (2003) werden in het Nederlands vertaald. Niels Fredrik Dahl is getrouwd met Linn Ullman, zelf een succesvol auteur en dochter

van.

Vilgot is vooraan in de veertig en leeft van een uitkering en van wat hij van zijn vader toegestoken krijgt. Vilgot is eenzaam en heeft het niet gemakkelijk om met anderen te communiceren:

Før kunne jeg både snakke og tenke. Før lenge siden. Nå klarer jeg nesten ikke å snakke (156) ¹

schrijft hij, of nog

Nå vet jeg at jeg ikke er elsket. Jeg syntes jeg så venner overalt i fremmede menneskers blikk. Nå har jeg ingen venner. Før syntes jeg synd på meg selv, men det har jeg sluttet med. Jeg forakter meg selv og jeg bebreider meg selv, men det er noe annet. (223) ²

På vei til en venn is het verhaal over hoe het zover gekomen is. Het boek bevat twee tijdsniveaus. Wanneer Vilgot over het heden schrijft, gebruikt hij de eerste persoon, wanneer het over gebeurtenissen uit zijn jeugd gaat, de derde, hoewel hij er zelf niet in slaagt dat op het dramatische hoogtepunt van de roman vol te houden.

Vilgot groeit als enig kind op in een gezin met een nevralgieke en misantropische moeder en een vader die daar weinig tegenin kan brengen. Hij beschrijft de situatie als

Det var som om vi bodde under jorden [...] Jeg trodde at andre mennesker snudde seg etter oss når vi kom opp, fordi vi var jord og stygge og forkroplete, vi trakk slimslør etter oss, vi siklet mørke og gråt søle." (220) ³

Soms overstelpt Vilgots moeder hem met blijken van liefde, maar op z'n minst even vaak krijgt hij de indruk dat *hun [ikke] ønsket seg barn.* (19) ⁴

¹ Vroeger kon ik praten en denken. Langgeleden. Nu kan ik bijna niet meer praten. (113) (vertaling Paula Stevens)

² Nu weet ik dat ik niet geliefd ben. Ik dacht overal vrienden te zien in de ogen van vreemden. Nu heb ik geen vrienden. Vroeger had ik medelijden met mezelf, maar daar ben ik mee opgehouden. Ik veracht mezelf en verwijt mezelf dingen, maar dat is iets anders. (163) (vertaling Paula Stevens)

³ het was alsof we onder de grond woonden [...] Ik dacht dat andere mensen zich naar ons omdraaiden als we naar boven kwamen, omdat we aarde waren en lelijk en kreupel, we trokken kwijlsporen achter ons aan, we kwijlden duisternis en huilden vuilnis. (161) (vertaling Paula Stevens)

⁴ ze [geen] kinderen had willen hebben. (15) (vertaling Paula Stevens)

Niet te verwonderen dus dat Vilgot graag het huis uit is, op weg naar een vriend. Dat er toen op een dag iets gebeurd is dat een verwoestende impact op de rest van zijn leven gehad heeft, wordt al van in het begin gesuggereerd aan de hand van een geregeld opduikende mysterieuze figuur, "colamannen".

Op het tweede tijdsniveau (het heden) draait Vilgots relaas rond Batir, een olifant die door een failliet gegaan Russisch circus bij hem achtergelaten is. Die olifant staat ook symbool voor Vilgots eigen situatie en onmacht:

*Vi var begge flokkedyr, vi var begge uten flokk, vi hadde begge ligget nede. (179)*⁵

Vilgots onmacht wordt ook geïllustreerd door het feit dat hij Batir in zijn fantasie gebruikt om wraak te nemen.

På vei til en venn wordt bevolkt door personages die zowat allemaal één eigenschap gemeen hebben: hun liefde is tot mislukking gedoemd. Dit wordt treffend geïllustreerd door de figuur van gårdbruker Lange, door Vilgot en de andere kinderen "Greven av Hoff" genoemd: zijn grote liefde Karin is jaren geleden plots uit zijn leven verdwenen. Sindsdien brengt hij een groot deel van zijn tijd door met het bekijken van het smalfilmpje dat hij ooit van haar gemaakt heeft...

På vei til en venn is geen optimistisch, maar wel een sfeervol en ontroerend boek.

*Det fins ikke den ting [...] en mann ikke vil bytte bort mot en sekk tomhet og en botte aske." (155)*⁶

zegt de ik-figuur in I fjor sommer tegen z'n hond Ragg: zelf-destructie als een essentieel onderdeel van de mannelijke psyche.

Hij is televisieprogrammamaker en zijn tweede vrouw Siri staat in het onderwijs. Ze zijn nu zo'n vijf jaar samen en wonen net over de Zweedse grens, nabij het stadje Langvika, dat druk gefrequentieerd wordt door Noren op zoek naar goedkope levens- en genotmiddelen.

De verteller verdenkt zijn vrouw ervan de vorige zomer een verhouding gehad te hebben met ene Krohn, die in de buurt een vakantiehuisje huurde. Of dat ook werkelijk zo was blijft maar de vraag (de verwijzingen naar Houdini krijgen in dit verband bijna een symbolisch karakter), maar het obsessieve karakter van I fjor sommer doet onwillekeurig denken aan Hamsuns Glahn. Wat Dahl in elk geval met Hamsun gemeen heeft is dat hij een verfijnd stilist is:

Og denne fremmede mannen med det nervøse smilet, det blanke blikket, de febrile kinnene, de skjelvende

⁵ We waren beide kuddedieren, we hadden ons allebei ooit onderworpen. (130) (vertaling Paula Stevens)

⁶ Er bestaat helemaal niets [...] wat een man niet tegen een zak leegte en een emmer met as wil ruilen. (137) (vertaling Annemarie Smit)

bendene, den svettende overleppen, den innforståtte latteren, den støtwise stemmen, den forsert muntre tonen, han raste inn over oss, han albuet seg frem mot oss, han slo ned for fote for å få gleden av å stå tett opptil oss. Han ville inn i vårt hus, han ville inn i våre rom. (119) ⁷

⁷ En deze onbekende man met zijn nerveuze glimlach, zijn glanzende blik, zijn koortsige wangen, zijn trillende handen, zijn zwetende bovenlip, zijn blik van verstandhouding, zijn hakkende stem, zijn geforceerd vrolijke toon, hij stormde op ons af, hij werkte zich met zijn ellebogen naar ons toe, hij sloeg neer wat er voor zijn voeten kwam om het genoeg te smaken dicht bij ons te staan. (106)

Dahl, Niels Fredrik, På vei til en venn, Oslo (Oktober), 2003³, ISBN 978-82-495-0162-5

Dahl, Niels Fredrik, Op weg naar een vriend, vertaald door Paula Stevens, Breda (De Geus), 2004. ISBN 90 445 0329 4

Dahl, Niels Fredrik, I fjor sommer, Oslo (Oktober), 2004², ISBN 978-82-495-0248-6

Dahl, Niels Fredrik, Vorig jaar zomer, vertaald door Annemarie Smit, Breda (De Geus), 2007. ISBN 978-90-445-1264-9